

Szigetek a pacifikus térség évszázadában

(VIII. Csendes-óceáni Tudományos Kongresszus, Suva, Fidzsi-szigetek, 1997. júl. 13–19.)

A Csendes-óceáni Tudományos Szövetség (PSA), amelynek jelenleg A. ARIMA személyében japán elnöke van, első alkalommal rendezte nemzetközi kongresszusát a Csendes-óceán egyik szigetállamában, a Fidzsi-szigetek fővárosában, Suvában. Nem véletlen, hogy Fidzsire esett a választás: ez az egyetlen szigetállam a dél-csendes-óceáni térségben, amely sokoldalú és – legalább is részben – önálló gazdaságot épített ki, ugyanakkor a Dél-Csendes-óceáni Egyetem révén a térség kulturális-oktatási központjává fejlődött. Erről a kongresszus résztvevői is meggyőződhetnek, hiszen a rendezvényekre az Egyetem laicalai campusában került sor, ahol modern és szellős épületekben hallgathattuk az előadásokat.

Már a látványos megnyitó ünnepségen is hangsúlyozták, hogy ez a felsőoktatási intézmény nem csak Fidzsié, hanem még 14 más szigetorszáé, akik között teljesen függetlenek (Kiribati, Marshall-szigetek, Mikronéziai Szövetségi Államok, Nyugat-Szamoa, Nauru, Salamon-szigetek, Tonga, Tuvalu, Vanuatu) és autonómiával rendelkező függő területek (az új-zélandi Cook-szigetek és Niue, Amerikai-Szamoa és a szintén amerikai Belau [Palau], valamint a francia Új-Kaledónia) egyaránt vannak. A megnyitón egymás után köszöntöttek bennünket anyanyelvünkön a „tagállamokat” képviselő, népviseletbe öltözött hallgatók. Az olyan soknemzetiségű térség, mint Mikronézia esetében bizony már az is nehézségbe ütközött, hogy minden sziget, szigetcsoport nyelvén elmondják az üdvözlő szavakat. A bemutatkozás után Fidzsi lakói legismertebb népszokásukat, a híres káva-szertartást adták elő. A ceremónia egy borsféle gyökeréből készített főzet elfogyasztásából áll, melyet hosszú, udvarias beszédek kísérnek. (A „tea” a közhiedelemmel szemben nem tartalmaz kábítószer, inkább nyugtató, mint ajzó hatású.) A vendéglátók nevében a Szervező Bizottság elnöke, a regionális kutatásokkal foglalkozó A. RAVUVU professzor üdvözölte a vendégeket.

A nemzetközi kongresszus tudományos tárgykörei között szinte minden olyan téma szerepelt, amely a csendes-óceáni térség fejlesztésével kapcsolatos: mezőgazdaság és erdészet; éghajlatváltozás; természetvédelem és biodiverzitás; a kis szigetállamok gazdasága: a segélyezés és az új világrend; oktatás; energiagazdaság; környezetgazdálkodás és -védelem; halászat és a tengeri erőforrások; geopolitikai kérdések és a regionális integráció; történelem, kultúra és fejlődés; iparfejlesztés; bányászat; természeti katasztrófák előrejelzése; élelmezés és egészségügy; népesség- és városföldrajz; technológiai fejlődés; idegenforgalom; közlekedés és hírközlés; vízerőforrások. További megbeszéléseket szerveztek olyan speciális témákban, mint a korallzátonyok problémái; a nők szerepe a tudományos életben; az ember által betelepített tengeri fajok ökológiája; talaj- és vízszennyeződések stb. Így a magyar küldöttség tagjai, SCHWEITZER F., KIS É. és LÓCZY D. is könnyen találtak olyan környezeti témákat, amelyekkel részt vehettek a kongresszus munkájában. Még kedvezőbb volt a zágrábi BOGNÁR A. helyzete, aki a horvát tengerpart fejlődéséről tarthatott előadást.

Általában érdekesek voltak a plenáris előadások. E. M. BORGESSE, az óceánkutatás „nagyasszonya” arról beszélt, mit ad nekünk a tenger és mit tehetünk érte. Sajnos, Jacques COUSTEAU néhány héttel a Kongresszus előtt bekövetkezett halála miatt fia, Jean-Michel COUSTEAU lemondta bejelentett előadását a növekvő óceáni idegenforgalom környezeti ártalmáról. Hatalmas tetszéssel fogadta a közönség Tonga neves közéleti személyiségét, F. HELU-t, aki költő, zeneszerző és koreográfus is egy személyben. A társadalmi-gazdasági fejlődés történeti-kulturális gyökereit elemezve, irodalmi képekkel hívta fel a figyelmet arra, hogy nem elég a természeti erőforrások kiaknázására összpontosítani, az emberi erőforrásokkal is foglalkozni kell. A fenntartható fejlődés környezeti feltételeit R. G. FAIRBANKS, a Columbia Egyetem professzora foglalta össze.

A természetföldrajz művelői számára különösen hasznosak voltak azok a szekciók, amelyek a globális klímaváltozás csendes-óceáni hatásaival, ill. az óceániai természeti katasztrófákkal foglalkoz-

tak. Az előbbi témakört J. E. MARAGOS, a hawaii East-West Center környezeti programjának igazgatója vezette elő, amikor a trópusi partokat ért emberi hatásokról beszélt. Több előadás tárgya a tengerszint-emelkedés várható következménye volt, erről szólt a Dél-Csendes-óceáni Egyetem Földrajzi Tanszékének vezetője, P. NUNN is, akinek nemrég megjelent, „Oceanic Islands” c. könyvéhez mi is gratuláltunk, amikor belepillantottunk a hatalmas ismeretanyagot könnyen érthető stílusban összefoglaló, korszerű monográfiába. Az ENSZ katasztrófaelhárító programja által támogatott „Természeti katasztrófák” c. ülészakon hallhattunk a trópusi ciklonokra figyelmeztető riasztórendszer tapasztalatairól, az El Niño/Déli Oszcilláció hatásairól, a kárenyhítő intézkedésekről, a sérülékenységi minősítő eljárásokról, az árvíz- és a földrengésveszélyről, ill. a természeti csapások nyomában járó egészségügyi problémák kezeléséről.

A kongresszus előkirándulásai közül a Naigani szigetének ökológiai kérdéseit tárgyaló tanulmányúton vettünk részt. Vezetőnk R. THAMAN, az egyetem növényföldrajzos oktatója volt, aki nem csak a vadon előforduló és a termesztett növényekkel (taró, manióka, édesburgonya, csavarpálma) ismertetett meg bennünket, hanem abból a tudásból is juttatott nekünk, amelyet fidzsi feleségétől tanult. Naigani egyik fele csodálatos turistatelep, korallzátonnyal és pálmaligettel, de a vulkáni hegy másik oldalán ma is zavartalanul élnek a civilizáció áldásait már részben élvező bennszülöttek, akik szívesen avattak be szokásaikba.

A kis magyar csoport igyekezett kihasználni a kongresszus nyújtotta lehetőséget arra, hogy Óceánia minél több szigetsorozatjával megismerkedjen. Először Nyugat-Szamoa két főszigetét, Upulut és Savai’it kerestük fel, ahol mély benyomást tett ránk a nép kedvessége és vallásossága. Festői krátertavak, vízesések, lávafolyásokat és a tengerpart bazaltszikláinak repedéseiből feltörő „tengeri gejzíreket” is tanulmányozhattunk. A Fidzsi-szigetek közül Viti Levu esőerdejét, központi gránittömegét, valamint az Ovalaun épült régi fővárost, Levukát néztük meg. Az álmos vadnyugati település benyomását keltő Levuka után a jelenlegi főváros, Suva szupermodernnek tűnik, vasbeton-üveg irodaépületeivel, szállodáival. A csaknem 100 000 lakosú város egyszerre több nagy konferenciának is helyet adott.

Más hangulat várja a látogatót az Új-Zélandhoz tartozó, de széleskörű autonómiát élvező Cook-szigeteken. A kerek főszigeten, Rarotongán mély, tipikus amfiteátrum-völgyek és szolid jólét fogadott. (Még a börtön kertjében is banán és kókusz termett.) Rövid repülőút után érkezünk a kék lagúnák szigetére, Aitutakira, ahol valóban nem kellett csalódnunk az addig csupán prospektusokból ismert korallformákban és gazdag állatvilágban (tengeri és szárazföldi rákok, gázlómadarak, tengeri uborkák stb.). Föld körüli utunk utolsó állomásán, a Társaság-szigeteken ismét más kultúra, Francia Polinézia hagyományai tárultak fel előttünk. Tahitin a felfedező James Cook nyomait követtük, Mooreán pedig a trópusi vulkáni szigetek lepusztulásának leggyönyörűbb alakzatait láthattuk. Befejezőképpen teherhajón jártuk be a Társaság-szigetek tagjait egészen Bora Boráig, a második világháborús amerikai támaszpont révén világhírűvé vált „földi paradicsomig”.

A kongresszus szinte zökkenőmentes lebonyolításáért köszönetünket fejezzük ki M. KUMARNak és valamennyi munkatársának. A 11 le- és felszállással járó utazás fáradalmáiért a kongresszuson és a terepbejárásokon szerzett szakmai tapasztalatok, kulturális, emberi élmények bőven kárpótoltak bennünket. Ezután még nagyobb együttérzéssel figyeljük majd az Óceániából érkező híreket, vajon sikerül-e ezeknek a kis államoknak megőrizniük természeti értékeiket, színes hagyományukat s mindenek előtt lakói közvetlen, barátságos modorát a globalizálódó civilizáció korában is.

KIS ÉVA–LÓCZY DÉNES–SCHWEITZER FERENC